

Milan David

## Velké dobrodružství Jaroslava Jana Paulíka

**J**aroslav Jan Paulík (1885–1945) patří k osobnostem českého nekomunistického odboje. V roce 1942 byl zatčen, byl odsouzen k deseti letům káznice, dožil se osvobození káznice Drei Berge u Bützova v Německu, ale 13. května zde na následky útrap zemřel.

Do vězeňské literatury se stačil Jaroslav Jan Paulík zapsat svými zápisky z káznice z května 1945, které nazval **Grande aventure (Velké dobrodružství)**.<sup>1</sup>

Jaroslav Jan Paulík patří k významným představitelům české meziválečné literatury.<sup>2</sup> Domníváme se, že by si Paulíkovu dílo zasloužilo nové vydání.

Rok 1968 přinesl dva návraty Jaroslava Jana Paulíka. V Československém spisovatelvi vyšlo druhé vydání jeho **Arizony**, prvního českého tramského románu.<sup>3</sup> V Pelhřimově, Paulíkově rodném městě, našel Paulík své místo v Síní pelhřimovských literátů.<sup>4</sup> Ta však byla brzy zrušena, neboť nezapadala do scénáře normalizace, ač se Jaroslav Jan Paulík a František B. Vaněk stali obětí nacistické zvůle.

Jaroslav Jan Paulík – *odbojář*. V almanachu **Na věčnou paměť hrdinům obchodní akademie v Praze–Karlíně** (1946) čteme: „*Dr. Jaroslav Jan Paulík, spolu-*

<sup>1</sup> Paulíkovy zápisky z vězení předal Paulíkově ženě Ludmile Paulíkové-Oličové Paulíkův spoluvězeň Olaf Werkmeister v roce 1947. Otištěny byly zásluhou V. Běhouneka v r. 1948 v Kytici roč. 3, č. 1, s. 32–39. V roce 1956 vydal V. Běhounek výbor z Paulíkova díla pod názvem *Velké dobrodružství*, Praha, ČS.

<sup>2</sup> Knižně vyšlo: *Zadní Indie* (Svoboda a Solaf 1927), *Arizona* (Aventinum 1928), *Sentimentální cesty* (Alois Srdece 1931), *Technika flirtu neboli Umění nedokonale milovati* (Kvasnička a Hampl 1932), *Utonulá* (J. Otto 1934), *Ošklivá tvář lásky* (Družstevní práce 1940). Přispíval do řady časopisů, překládal z francouzštiny.

<sup>3</sup> Paulík, J. J.: *Arizona*, Praha 1968.

<sup>4</sup> Otevření této síně byl přítomna paní Ludmila Paulíková-Oličová, do pelhřimovského muzea předala drobnosti z pozůstalosti J. J. Paulíka. Osud podstatné části Paulíkovy literární pozůstalosti je patrně neznámý.

pracovník Jankovcův v organizačním okruhu PVVZ a později ÚVODu.<sup>45</sup> Později se dočítáme (i *Slovník českých spisovatelů*, ČS 1964), že byl zatčen ve skupině odborářů?<sup>46</sup> Považujeme za potřebné osvětlit Paulíkovu úlohu v odboji. To se bude týkat asi i jiných účastníků nekomunistického odboje.

*Osobnost Jaroslava Jana Paulíka*. Z jeho díla a postojů plyne, že byl Evropanem v moderním slova smyslu. Ve svém **Velkém dobrodružství** napsal na sklonku života: „– teď snad konečně od dnešního večera začnu zase být civilisovaným Středoevropanem.“<sup>47</sup> K Paulíkovu přerodu ve stoupence „socialistické revoluce“ patrně ani pod vlivem strádání v nacistických žalářích nedošlo. Slova **Václava Běhouneka**, Paulíkova spoluvězně, v Novém životě v r. 1955 musíme chápat jako tendenční: „Vyhledával na transportních celách Francouze, Nory, Rusy, Němce, se všemi se dělil o své duchovní bohatství i o věru skrovná hmotná bohatství třeba jen špetky tabáku. Obzvláště miloval tuto vězeňskou internacionálu odboje proti nacistické nové Evropě otroků. Dával hladovým, nemocným a utrápeným zapomínat na trýzně těla a duše. Vůbec: ty široké oblasti ducha českých vězňů – to byly pevné hradby před panským sprostoty a surovosti, za něž ničemní mučitelé nikdy a ničím nedosáhli. Možno říci, že Paulík byl statečným duchovním bojovníkem v této tvrzi, budované na myšlenkách socialismu a socialistické revoluce.“<sup>48</sup> Ostatně začtíme se do dalších slov **Běhounekových**: „Jeho plány, které násobila nucená nečinnost v policejní vazbě, potřebovaly do budoucna co nejvolnější rozlet a široce vybit nahromaděnou a nespoteřovanou energii neklidného, nezkrtného a zvidavého ducha.“<sup>49</sup> Jen stěží si dovedeme představit Jaroslava Jana Paulíka jako autora „socialistické“ literatury...

Vracejme se k dílu Jaroslava Jana Paulíka jako k součásti české demokratické meziválečné literatury. Právě četba Paulíkových textů nás vede k polemice s **Běhounekovými** slovy z r. 1955: „Avšak právě vězeňské zkušenosti, boj proti fašismu, proti nacistům, proti vězeňským tyranům i sobeckým spoluvězňům, boj politický i mravní, znamenaly jistý zlom, změnu i obrat v Paulíkově osobnosti. Dotvořovaly její rysy bojovné, kolektivistické, revoluční. Jeho lásku k životu vybičovaly, ale dávaly životu také nový obsah, nový smysl, vyzbrojovaly Paulíka smělostí a k tvrdé resistenci.“

<sup>45</sup> J. J. Paulíka připomíná především článek *Lidská osobnost PhDr. Jaroslava Jana Paulíka* od dr. Viktora Nováka.

<sup>46</sup> Paulík byl zatčen ve skupině sociálního demokrata Wolfganga Jankovce. O skupině odborářů píše V. Běhounek v *Novém životě* v r. 1955, *Torso života i díla*, s. 159.

<sup>47</sup> Citováno podle vydání *V. Běhouneka Velké dobrodružství*, Praha 1956, s. 371.

<sup>48</sup> Běhounek, V.: *Torso života i díla*, Nový život, 1955, s. 160.

<sup>49</sup> Tamtéž, s. 159.

*O tomto zlomu, k němuž přispělo tolik nových životních zkušeností a upevněný revoluční názor, svědčí i to, že Paulík všechnu svou předchozí literární tvorbu hodnotil toliko jako přípravu k tomu, co chtěl po všech nových zkušenostech a poznáních teprve napsat. A právě ten zamýšlený generační román Černá labuť i román z vězení měly být velkými dějovými společenskými obrazy cesty k socialismu a k revoluci.<sup>10</sup>*

Slova posledního Paulíkova vyznání životu **Grande aventure** svědčí o tom, že Jaroslav Jan Paulík zůstal do posledních chvil demokratem a milovníkem svobody.

<sup>10</sup> Běhounek, V.: Torso života i díla, Nový život, 1955, s. 162